คำถามสำหรับชาวพุทธ

(สำรวจตัวก่อนปฏิบัติธรรม)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

คำถามสำหรับชาวพุทธ

(สำรวจตัวก่อนปฏิบัติธรรม)

ขอเจริญพรญาติโยมสาธุชนทุกท่าน

วันนี้อาตมภาพได้รับนิมนต์มาที่วัดสวนแก้วอีกครั้ง ที่ว่ารับนิมนต์มาหมายความว่ามาเพราะได้รับนิมนต์ของท่าน แต่บางทีไม่ได้รับนิมนต์ก็มา พอมาแล้วได้พบกัน ท่านก็นิมนต์ให้พูด

สำหรับวันนี้เป็นเรื่องนิมนต์จริงๆ ที่มานี่ก็พอดีประจวบกับมีเหตุการณ์ที่ชาวไทยหรือพุทธศาสนิกชนกำลังสนใจมาก บางคนเลยอาจจะเข้าใจผิดว่า ที่อาตมามานี้เกี่ยวกับเรื่องนั้นหรือเปล่า แต่ที่จริงไม่เกี่ยวกัน เพราะอาตมาได้รับนิมนต์ไว้ตั้งนานแล้ว คือได้รับหนังสือนิมนต์จากพระอาจารย์พยอม กลฺยาโณ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๓๖ ตอนนั้นยังไม่มีเหตุการณ์เรื่องที่กำลังอื้อฉาวนี้

---

* ธรรมกถา แสดงในงานเสริมธรรม-เสริมปัญญา ณ วัดสวนแก้ว วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗

อย่างที่ทราบกันแล้ว งานนี้เป็นงานพิเศษประจำปีของวัดสวนแก้ว คืองานเสริมธรรม-เสริมปัญญา

อาตมามาวันนี้ไม่ได้คิดจะพูดเรื่องหลักอะไรที่สำคัญเป็นพิเศษ มาพูดกับโยมในเรื่องที่สบายๆ และแทนที่จะพูดคุยแบบบรรยายธรรม ก็อยากจะให้เป็นการตั้งคำถาม และแทนที่จะให้โยมถามอาตมา กลับเป็นว่าอาตมาเป็นฝ่ายถามโยม เพราะฉะนั้นวันนี้จะตั้งคำถามให้โยมตอบ

ถ้าจะให้โยมตอบออกมาจริงๆ ก็คงใช้เวลามาก จะวุ่นวายสับสน อาตมาจึงขอใช้วิธีถามไปแล้วให้โยมคิดดู แล้วขอให้ลองตอบดูในใจว่าจะตรงกันหรือเปล่า

คำถามที่จะถามก็อย่างที่ว่าไว้ในตอนต้นแล้วว่า วันนี้ จะพูดอย่างสบายๆ จึงไม่ใช่เป็นการถามเรื่องหลักธรรมลึกซึ้งอะไร ถามเรื่องง่ายๆ ที่เราควรจะรู้ควรจะสนใจ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน

อาตมามานึกว่า เราควรจะให้ความสนใจแก่หลักพระศาสนาให้มาก คือเกิดการสังเกตว่า ประชาชน หรือที่เรียกกันว่าชาวพุทธปัจจุบันนี้มีความแกว่งไกวมาก แกว่งไกวไปตามเหตุการณ์เรื่องราว หรือบุคคล ไม่ได้หลัก

ถ้าหากเป็นคนที่มีหลัก รู้หลักพระศาสนาดีแล้วก็ยืนอยู่กับหลัก เหตุการณ์ เรื่องราวอะไรต่างๆ ผ่านมา ถ้าเรายืนอยู่กับหลักแล้วเราก็ไม่หวั่นไหวเรามองเห็นแล้วสิ่งนั้นก็ผ่านไปยิ่งกว่านั้น

เมื่อเรามีหลักแล้วเราจะสามารถวินิจฉัยได้ด้วยซ้ำไปว่าสิ่งที่เกิดขึ้น หรือการกระทำทุกอย่างที่เกิดขึ้น ถูกต้องหรือไม่ แทนที่จะต้องฟังทางโน้นทีทางนี้ที ซึ่งอาจทำให้หวั่นไหวไป

ถ้าหากว่าดำรงตัวไม่ดี ดีไม่ดีก็จะหล่นไปจากพระพุทธศาสนาเลย ถ้าเป็นคนที่มีหลักแล้วก็ไม่ต้องเป็นห่วง อยู่ได้ตลอดเวลา

เวลานี้จะต้องให้คนสนใจเรื่องหลักพระพุทธศาสนา ให้มากแล้วก็อยู่กับหลักให้ได้ อย่างที่พูดบ่อยๆ ว่า อย่าเอาพระศาสนาไปแขวนไว้กับบุคคล บุคคลมีอันเป็นอะไรไปพระศาสนาของเราก็ร่วงหล่นไปด้วย

ถ้าเรามีหลักแล้วพระศาสนาก็อยู่ที่ตัวเรา เป็นของเรา ท่านที่มีความรู้เป็นนักปราชญ์ ท่านมาแสดงธรรมอะไรต่างๆ ก็ช่วยให้เราเข้าใจ และมั่นในหลักยิ่งขึ้น ไม่ใช่มาดึงเราออกจากหลัก ถ้าทำไม่ถูกต้องก็ออกจากหลัก วิ่งเตลิดไปเลย ตกลงว่าวันนี้เน้นความสำคัญเรื่องหลัก

ทีนี้หลักที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์ปัจจุบันก็เป็นเรื่องที่ไม่ใช่หลักธรรมสำคัญอะไรนักหรอก เป็นเรื่องง่ายๆ แต่บางทีก็ไม่ค่อยได้คิดกัน

อาตมาจะตั้งคำถามเล็กๆ น้อยๆ ตั้งไว้สัก ๔-๕ ข้อก่อน เมื่อตอบจบแล้ว ถ้ายังมีเวลาค่อยถามต่อ คำถาม ๔-๕ ข้อนี้จะถามไปเลยทีเดียวให้ช่วยกันคิด

คำถามข้อที่ ๑ ว่า ยุคนี้เขาเรียกว่าเป็นยุคข่าวสารข้อมูล *ชาวพุทธมีคุณสมบัติอะไรที่สำคัญมากสำหรับปัจจุบันนี้ ที่เรียกว่าเป็นยุคข่าวสารข้อมูล*

ขอให้นึกดู คนที่จะตอบได้ก็ต้องรู้ว่าชาวพุทธนี้มีคุณสมบัติอะไร หรือจะเรียกให้แคบเข้ามาก็คืออุบาสก-อุบาสิกา ขอถามย้ำอีกทีว่า คุณสมบัติข้อไหนของชาวพุทธที่สำคัญสำหรับยุคปัจจุบันที่เรียกว่าเป็นยุคข่าวสารข้อมูล

ต่อไปข้อที่ ๒ ถามว่า *การนับถือพระโพธิสัตว์ที่ถูกต้องคือนับถืออย่างไร* อันนี้ถามเกี่ยวกับคติพระโพธิสัตว์ แล้วก็ถามต่อเนื่องออกไปว่า *ระหว่างพระโพธิสัตว์กับพระอรหันต์นั้นมีความต่างกันอย่างไรในการทำความดี*

ต่อไปข้อ ๓ ถามว่า *พระอริยะกับผู้วิเศษเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร* แล้วก็อาจจะถามเนื่องกับข้อนี้ว่า

ใครจะรู้หรือตัดสินได้ว่า ผู้ใดเป็น**พระอริยะ** ตลอดจนกระทั่งเป็น**พระอรหันต์**

อีกข้อหนึ่ง คือข้อที่ ๔ ถามว่า *ปาฏิหาริย์มีกี่อย่าง ต่างกันอย่างไร ในพระพุทธศาสนาท่านให้นับถือปาฏิหาริย์หรือเปล่า*

ถามติดกันอย่างนี้โยมอาจจะงงเลยนะ หลายข้อ แต่ถ้าเป็นผู้รู้หลักดีอยู่แล้ว ไม่ทันต้องคิดหรือพิจารณาอะไร ก็ตอบได้เลย เอาละเอาแค่นี้ก่อน เยอะแล้ว แต่ที่จริงเป็นเรื่องง่าย ๆ ธรรมดาชาวพุทธควรจะรู้ตั้งแต่แรก ถ้ารู้หลักเหล่านี้แล้วเราจะอยู่ในสถานการณ์ปัจจุบันได้ดี

อาตมาจะเริ่มตั้งแต่คำถามข้อที่ ๑ ที่ว่า คุณสมบัติของชาวพุทธข้อไหนมีความสำคัญเป็นพิเศษสำหรับปัจจุบันที่เรียกว่าเป็นยุคข่าวสารข้อมูล ก่อนจะตอบโยมต้องทราบว่าชาวพุทธนั้นมีคุณสมบัติอะไรบ้าง อาตมาขอทวนว่า องค์ธรรมของอุบาสกอุบาสิกา ที่ถือกันเป็นหลักสำคัญทั่วไปมี ๕ ประการ คือ

๑. มีศรัทธามั่นในคุณพระรัตนตรัย เชื่อมีเหตุผล ไม่งมงาย
๒. มีศีล คือมีความประพฤติดีงามสุจริต ตั้งอยู่ในศีล ๕ เป็นอย่างน้อย
๓. ไม่ตื่นข่าวมงคล หวังผลจากกรรม ไม่หวังผลจากมงคล
๔. ไม่แสวงหาทักขิไณย์ภายนอกหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า
๕. เอาใจใส่ส่งเสริมสนับสนุนกิจการพระพุทธศาสนา

โยมฟังแล้วเห็นว่าข้อไหนสำคัญมากสำหรับยุคปัจจุบัน (มีญาติโยมตอบว่า ไม่ถือมงคลตื่นข่าว)

บอกแล้วว่าเวลานี้เป็นยุคข่าวสารข้อมูล คำว่าไม่ตื่นข่าวก็ตรงอยู่แล้ว ฉะนั้นข้อที่ ๓ ถือว่ามีความสำคัญเป็นพิเศษในยุคนี้ ขอแปลว่าไม่ตื่นข่าวมงคล ภาษาพระท่านเรียกว่าไม่เป็นคนชนิด

โกตุหลมังคลิกะ คือตื่นเต้นตื่นตูมไปตามข่าวมงคล ได้ยินว่ามีขลังที่โน่น มีศักดิ์สิทธิ์ที่นี่ มีฤทธิ์ที่นั่น พระดังที่โน้น ก็ตื่นกันไปไปโน่นไปนี่ จนกระทั่งว่าไม่เป็นอันได้ทำกิจหน้าที่การงาน ไม่เป็นอันได้ฝึกฝนพัฒนาตน ไม่เป็นอันได้ปฏิบัติธรรม เพราะฉะนั้นก็ไม่มีหลัก ถ้าเป็นคนตื่นข่าวมงคลก็ไม่มีหลัก

ถ้าเป็นชาวพุทธผู้อยู่ในหลักที่ถูกต้องก็จะหวังผลจากกรรม **เชื่อกรรม** คือหวังผลจากการกระทำด้วยความเพียรพยายามของตน โดยใช้สติปัญญาพิจารณาจัดทำตามเหตุตามผล อันนี้จะเป็นทางให้เราพัฒนาตัวเองได้ ถ้ามัวแต่ตื่นข่าวมงคลอยู่ก็เสียเวลาเวลาแล้วก็ไม่ได้ทำอะไรให้เป็นประโยชน์ สิ่งที่ควรจะทำก็ไม่ได้ทำแล้วก็เลยไม่ได้พัฒนาตัวเองด้วย เพราะมัวไปมุ่งหวังพึ่งปัจจัยภายนอกเสีย เราต้องมาหวังผลจากการกระทำ

ชาวพุทธเชื่อกรรม หลักกรรมนี่เป็นเรื่องที่สำคัญมาก ถ้าเราจะเชื่ออะไรที่เป็นพิเศษออกไป จะยอมให้สิ่งนั้นมาขัดขวางหลักกรรมไม่ได้ มีแต่ว่าจะต้องให้มาสนับสนุนหลักกรรม สนับสนุนอย่างไร ก็คือจะต้องมาทำให้เรามีความมั่นคงมีกำลังใจเข้มแข็งในการกระทำสิ่งที่ควรจะทำ ทำหน้าที่ หรือทำความดีนั้นให้หนักแน่นยิ่งขึ้น มิฉะนั้นแล้วก็จะกลายเป็นคนนั่งนอนรอคอยโชค หวังผลจากการดลบันดาล

ถ้ามัวหวังผลจากการดลบันดาลนั่งนอนรอคอยโชค ก็เป็นอันว่าผิดจากหลักกรรม อันนี้เป็นเรื่องสำคัญ จะต้องตรวจสอบตัวเองและยึดหลักนี้ไว้ให้มั่น อันนี้จะขอผ่านไป

ต่อไปข้อที่ว่าด้วยปาฏิหาริย์ พระพุทธศาสนานี้ท่านสอนให้เชื่อในปาฏิหาริย์หรือเปล่า ข้อนี้ถ้าตอบไม่ดีอาจผิด ต้องแยกแยะก่อน

ปาฏิหาริย์นั้นพระพุทธเจ้าสอนไว้ว่ามี ๓ อย่าง คือ

๑. **อิทธิปาฏิหาริย์** เป็นปาฏิหาริย์ในเรื่องฤทธิ์ คือการแสดงฤทธิ์หรือความเป็นผู้วิเศษ ดลบันดาลอะไรต่างๆ เหาะเหินเดินอากาศ หูทิพย์ ตาทิพย์ เป็นต้น

๒. **อาเทศนาปาฏิหาริย์** ปาฏิหาริย์คือการทายใจได้ทายใจโยมได้ว่า อ้อโยมกำลังคิดเรื่องนี้ โยมกำลังคิดว่าหลังจากฟังธรรมนี้แล้วจะไปโน่น หรือว่าฟังองค์แสดงธรรมแล้ว คิดต่อองค์แสดงธรรมว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ อะไรทำนองนี้ คือทายใจได้ อันนี้เรียกว่าอาเทศนาปาฏิหาริย์

๓. **อนุศาสนีปาฏิหาริย์** ปาฏิหาริย์คือคำสอนที่เป็นอัศจรรย์ คำสอนที่แสดงความจริงให้ผู้ที่ฟังรู้เข้าใจ มองเห็นความจริงเป็นอัศจรรย์ แล้วก็สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติตามได้ผลจริงเป็นอัศจรรย์ อันนี้คือให้โยมเกิดปัญญา รู้ความจริง

ปาฏิหาริย์ทั้ง ๓ อย่างนี้พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญอย่างไหนบ้างหรือไม่ หรือว่ายกย่องทั้งหมดเลย

ไม่ทั้งหมด พระพุทธเจ้าไม่สรรเสริญปาฏิหาริย์ ๒ อย่าง แรก คือ *อิทธิปาฏิหาริย์* การแสดงฤทธิ์ และ*อาเทศนา ปาฏิหาริย์* การทายใจได้

แต่สรรเสริญข้อที่ ๓ ได้แก่ *อนุศาสนีปาฏิหาริย์* คือคำสอนที่ให้รู้ความจริง เกิดปัญญาได้เป็นอัศจรรย์ อันนี้สำคัญ

ชาวพุทธต้องรู้จักปาฏิหาริย์ ๓ นี้ แล้วก็ต้องรู้ว่าพระพุทธเจ้าสอนไว้อย่างไร พระองค์สอนไว้ว่าพระองค์ไม่ได้ยกย่องสรรเสริญปาฏิหาริย์ ๒ อย่างแรก ทรงสรรเสริญแต่ข้อที่ ๓ ทำไมจึงเป็นอย่างนี้ล่ะ

อ้าว ใครแสดงฤทธิ์ได้ก็เก่งมากนะซิ ทำไมพระพุทธเจ้าไม่สรรเสริญล่ะ แล้วเราก็ได้ยินเรื่องราวนี่ว่าพระพุทธเจ้าก็มีฤทธิ์เหมือนกัน เอ! เป็นเพราะเหตุอะไร ก็ลองมาดูกัน

เอาง่ายๆ ๒ ข้อแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับฤทธิ์ เนื่องกับความสามารถพิเศษทางจิต เราก็แยกระหว่างข้อ ๑-๒ เป็นพวกหนึ่ง กับข้อ ๓ เป็นพวกหนึ่ง

เมื่อพระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญข้อที่ ๓ ก็เป็นอันว่า ข้อที่ ๑-๒ นี่เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าไม่ยกย่อง ทีนี้ทำไมพระพุทธเจ้าถึงไม่ยกย่องปาฏิหาริย์ ๒ อย่างแรก

เราจะมองเห็นความแตกต่างระหว่างปาฏิหาริย์ ๒ แบบนี้ ปาฏิหาริย์ประเภทฤทธิ์นี่เวลาแสดงไปแล้วคนที่ดูที่ฟังเป็นอย่างไร คนที่ดูที่ฟัง พอดูและฟังเสร็จแล้วก็งงไปเลย งงงัน ก็มองว่าท่าน

ผู้แสดงนี้เก่งใช่ไหม แต่ตัวโยมเองน่ะ ได้อะไรบ้าง? มีอะไรเปลี่ยนแปลง? ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง ก็อยู่เท่าเดิม แต่อาจจะแย่ลง เพราะว่างงใช่ไหม

เดิมยังไม่งง พอดูท่านผู้แสดงฤทธิ์เสร็จก็งงไปเลย งงนี้ต้องระวัง ขออภัยเดี๋ยวจะกลายเป็นโง่ไป ก็คือเป็นโมหะ กลายเป็นว่าพอดูท่านแสดงฤทธิ์เสร็จตัวเองกลับมีโมหะมากขึ้น ไปดีที่ไหน? ก็ไปดีที่คนแสดง คนแสดงก็เด่นยิ่งขึ้น ตกลงเราก็ต้องไปหวังพึ่งท่านผู้แสดงฤทธิ์อยู่เรื่อย ไม่เป็นอันทำอะไรแล้ว คอยรอหวังผลว่าท่านจะทำอะไรให้

ทีนี้เรามาดู*อนุศาสนีปาฏิหาริย์* ข้อที่พระพุทธเจ้ายกย่อง

คนฟังแล้วเป็นอย่างไรมีอะไรเกิดขึ้นบ้างมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นไหม?เปลี่ยนแปลงแล้วได้อะไรพอแสดงอนุศาสนีปาฏิหาริย์เสร็จ อะไรเกิดขึ้นในใจผู้ฟัง? ปัญญาเกิดขึ้น พอปัญญาเกิดขึ้นแล้วเป็นอย่างไร? ก็เป็นของผู้นั้นเอง ผู้ที่ฟัง เมื่อปัญญาเกิดแล้วปัญญาก็อยู่กับตัว ไปไหนก็พาปัญญาไปด้วย ใช่ไหม

คราวนี้ไม่ต้องมามัวรอตามฟังผู้ที่แสดงปาฏิหาริย์ เพราะฉะนั้นผู้ที่ได้คือผู้ฟัง ส่วนผู้ที่แสดงอยู่แล้วท่านก็แสดงของท่านไป ท่านไม่ได้เพิ่มอะไร ท่านรู้อยู่แล้ว ท่านก็มีความชำนาญมากขึ้นในสิ่งที่แสดง แต่ว่าผู้ฟังสิได้จริงๆ แล้วก็เป็นอิสระ คือได้ฟังแล้วก็รู้ก็เข้าใจเป็นปัญญาของตัว ท่านผู้แสดงนั้นแสดงให้เห็นความจริงอะไร ผู้ฟังก็ได้เห็นความจริงนั้น ผู้ฟังก็เป็นอิสระแก่ตัวเอง

เพราะผู้แสดงได้เห็นอะไรผู้ฟังก็ได้เห็นความจริงอันนั้น ผู้แสดงทำอะไรได้ ผู้ฟังรู้แล้วก็ทำอันนั้นได้เองด้วยแล้วก็จบ เพราะฉะนั้นผู้ฟังเป็นอิสระ ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในผู้ฟัง ผลได้เกิดขึ้นแก่ผู้ฟังคือปัญญาเกิดขึ้น พระพุทธเจ้าจึงสรรเสริญแต่ *อนุศาสนีปาฏิหาริย์*

ในเมื่ออิทธิปาฏิหาริย์ คือพวกฤทธิ์นี่โยมไม่รู้ด้วย ดูการแสดงแล้วตัวเองก็ได้แต่งง มันก็จะเป็นทางของความหลอกลวง เพราะตัวเองไม่รู้ว่าจริงหรือไม่จริง ไม่มีทางวินิจฉัยได้ จึงมีผลเสียหลายประการ พระพุทธเจ้าจึงไม่สรรเสริญ ทั้งที่พระพุทธเจ้าก็มีฤทธิ์

พระพุทธเจ้ามีฤทธิ์ก็เพื่อจะใช้ในการทำงานประกาศพระศาสนา ยุคพุทธกาลนั้นคนกำลังยกย่องสรรเสริญนับถือการมีฤทธิ์เป็นอย่างมาก ถ้าพระพุทธเจ้าไม่มีฤทธิ์ การประกาศศาสนาก็มีอุปสรรค พระพุทธเจ้าต้องเจอกับพวกมีฤทธิ์แล้วเขาก็จะต้องอวดเก่ง หรืออย่างน้อยเขาก็ไม่ยอมฟังพระองค์จนกว่าจะเห็นว่าพระพุทธเจ้ามีฤทธิ์อย่างเขาหรือเก่งกว่าเขา พระพุทธเจ้าจึงต้องมีฤทธิ์ในฐานะที่เป็นพระศาสดาทำให้ตั้งพระศาสนาได้สำเร็จ เลยต้องเอาฤทธิ์ไปปราบฤทธิ์ก่อน

เราจะเห็นได้ว่า ตามเรื่องในพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าใช้ฤทธิ์ไปปราบฤทธิ์ทั้งนั้น พอปราบฤทธิ์จบแล้วก็ให้อนุศาสนีปาฏิหาริย์

สำหรับพระพุทธเจ้าพระองค์มีฤทธิ์ทั้ง ๓ อย่าง มีทั้งอิทธิปาฏิหาริย์ อาเทศนาปาฏิหาริย์ และอนุศาสนีปาฏิหาริย์ แต่จบด้วยอนุศาสนีปาฏิหาริย์

สองอย่างแรกเพื่อใช้กำราบเขา เพราะว่าพวกนั้นถือตัวว่ามีฤทธิ์ ถ้าใครไม่มีฤทธิ์อย่างเขาแล้วเขาไม่ฟังเลย ยกตัวอย่างเช่นชฎิล ๓ พี่น้อง พระพุทธเจ้าจะเข้าไปประกาศพระศาสนาในแคว้นมคธ ในเมืองราชคฤห์ คนในเมืองราชคฤห์นั้นเชื่อถือนับถือชฎิล ๓ พี่น้องมาก ถ้าพระพุทธเจ้าเข้าเมืองราชคฤห์โดยไม่ได้ไปสั่งสอนชฎิลให้ยอมเสียก่อน พวกชาวเมืองราชคฤห์ก็จะไม่ยอมฟังพระองค์ พระพุทธเจ้าก็เลยคิดว่าจะต้องไปสอนชฎิลก่อนแทนที่จะเข้าเมืองราชคฤห์ พระองค์จึงตรงไปยังสำนักของชฎิล ๓ พี่น้อง โดยเข้าไปยังสำนักชฎิลผู้เป็นพี่ คืออุรุเวลกัสสปะก่อน

พอเห็นพระพุทธเจ้าเข้าไป ชฎิลก็ทดสอบความสามารถด้านฤทธิ์เพราะเขาเน้นเรื่องฤทธิ์ เขาถือฤทธิ์เป็นสำคัญ เขาก็มองว่าพระพุทธเจ้านั้นจะไม่มีฤทธิ์อย่างเขา แล้วก็ทดสอบว่าจะผ่านไหม พระพุทธเจ้าก็ผ่านหมด จนกระทั่งแสดงให้เห็นว่าพระองค์เก่งกว่าเขา พอเห็นว่าเก่งกว่าเขา เขาก็ยอมรับ พระองค์จึงสอนธรรมะ คือใช้อนุศาสนีปาฏิหาริย์ปิดท้าย พวกชฎิลได้เห็นสัจธรรมความจริง เกิดปัญญากับตัวเอง ก็เลิกเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์กันเลย เมื่อเลิกก็จบ

เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าเพียงแต่เอาฤทธิ์มาปราบฤทธิ์

เท่านั้น ปราบเสร็จพระองค์ก็หยุด ต่อจากนั้นพระองค์ก็ใช้แต่อนุศาสนีปาฏิหาริย์ให้เขาเกิดปัญญา ให้เขาทำได้เอง เพราะว่าถ้าขืนไปแสดงอิทธิปาฏิหาริย์อยู่ ตัวผู้แสดงเท่านั้นได้ ตัวโยมก็ได้แต่คอยตามเรื่อยไป นอกจากนั้นโยมก็จะไปหวังผลในเรื่องทางโลก เพื่อสนองความต้องการเรื่องโชคลาภเรื่องยศเป็นต้น ที่เป็นเรื่องของโลภะ (ความโลภ) และโทสะ ไม่ใช่เป็นการก้าวในทางธรรมที่แท้จริง

การที่จะก้าวไปตามทางแห่งธรรมะที่แท้จริงจึงเป็นเรื่องของอนุศาสนีปาฏิหาริย์

นี้เป็นคำตอบในเรื่องปาฏิหาริย์ ๓ ตกลงว่า พุทธศาสนานั้นยกย่องอนุศาสนีปาฏิหาริย์ ที่ทำให้ผู้ฟังได้สิ่งที่เป็นของตัวเอง คือปัญญา รู้ความจริง แล้วก็เป็นอิสระไป

ต่อไปก็เลยตอบคำถามที่ต่อเนื่องกันกับเรื่องปาฏิหาริย์ ๓ คือ

พระอริยะกับผู้วิเศษต่างกันอย่างไร ?

ถ้าเราเข้าใจข้อนี้แล้ว เราก็จะอยู่ในสถานการณ์ปัจจุบันได้ดีขึ้น เพราะประชาชนในปัจจุบันนี่สับสนมาก มักเอาความเป็นผู้วิเศษกับความเป็นพระอริยะเป็นอันเดียวกันเสีย ถ้าอย่างนี้แล้วหลักพระศาสนาก็จะสับสนแล้วก็เสื่อมด้วย

ผู้วิเศษ คืออะไร เรามักจะเรียกคนมีฤทธิ์นั่นเองว่าเป็นผู้วิเศษ เช่น โยคี ฤาษี ดาบส ก่อนพุทธกาล ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะอุบัติขึ้นก็มีโยคี ฤาษี ดาบส เยอะ อยู่ในป่า ได้ฌานสมาบัติ ได้โลกียอภิญญา มีฤทธิ์ มีปาฏิหาริย์ หูทิพย์ ตาทิพย์ อะไรต่างๆ เหล่านี้ เราเรียกได้ว่าเป็นผู้วิเศษ คือผู้มีฤทธิ์นั่นเอง

ลองมาดูความหมายของ *พระอริยะ* ว่าคืออะไร?

พระอริยะ คือท่านผู้ไกลจากกิเลส เป็นผู้ประเสริฐ เพราะไกลจากกิเลส ไกลจากกิเลสก็คือ หมดจากโลภะ โทสะ โมหะ หรือว่ากำจัดความโลภ โกรธ หลง ให้ลดน้อยเบาบางลง กิเลสน้อยลงไปๆ จนกระทั่งว่าเป็นอริยะ อย่างสูงสุดคือเป็นพระอรหันต์ ซึ่งหมดกิเลสทั้ง ๓ อย่างคือ โลภะ โทสะ โมหะ เป็นผู้บริสุทธิ์ ประเสริฐสูงสุด

อย่างนี้แยกได้หรือยัง?

ผู้วิเศษไม่จำเป็นต้องเป็นอริยะ

ผู้วิเศษอาจจะมีฤทธิ์มีความสามารถ เช่นอย่างโยคีก่อนพุทธกาล ก็ไม่ได้เป็นอริยะกันเลย พระพุทธเจ้าทรงเข้าไปเรียนไปศึกษาในสำนักของพวกโยคี ไปสำนักของอาฬารดาบส ได้ฌานสมาบัติ ถึงขั้นอรูปฌาน ชั้น**อากิญจัญญายตนสมาบัติ** เห็นว่าน้อยไป ไม่จบ ก็เข้าสำนักของอุทกดาบสรามบุตร ได้สมาบัติขั้นสูงสุดเป็นอรูปฌาน ชั้น **เนวสัญญานาสัญญายตนะ** จบความรู้ที่มีของพวกนักพรตนักบวชสมัยนั้นพระองค์ก็เห็นว่าไม่ใช่ทางที่ถูกต้อง จึงได้ละออกไปแล้วก็ไปแสวงหาหนทางของพระองค์เอง ได้บำเพ็ญตามมัชฌิมาปฏิปทา จนกระทั่งได้ตรัสรู้ แล้วพระองค์ก็ทรงชี้ให้เห็นว่าทางที่นำมาสู่ความเป็นผู้วิเศษมีฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่างๆ เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง คือมันไม่ช่วยให้หมดกิเลส

สิ่งที่สำคัญก็คือการมีปัญญารู้แจ้งสัจธรรม รู้สภาวะ รู้เท่าทันความจริงของสังขารคือโลกและชีวิต ทำจิตใจให้เป็นอิสระได้ หมดทุกข์ได้ หมดกิเลสได้ อันนี้จึงจะเป็นวิถีทางของพระอริยะ

แต่ก็มีพระอริยะหลายองค์ พระอรหันต์หลายองค์ที่ท่านได้ฤทธิ์ ได้ฌานได้สมาบัติ

ถ้าท่านได้ฤทธิ์ได้ฌานได้สมาบัติ ได้อภิญญาจำพวกโลกีย์ เช่นหูทิพย์ตาทิพย์ด้วย ก็เป็นความรู้พิเศษหรือคุณสมบัติพิเศษของท่าน เป็นความสามารถพิเศษที่เอามาใช้ประโยชน์ในการประกาศพระศาสนาได้

พวกฤทธิ์ทั้งหลายนั้นเทียบว่าเหมือนเทคโนโลยี เทคโนโลยีก็เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ถ้าใช้เป็น

เทคโนโลยีถ้าอยู่กับคนชั่วใช้ไม่ดีก็มีโทษ เอาไปฆ่าไปฟันคนหรือเอาไปทำร้ายก่อเหตุที่ทำให้เกิดความพินาศแก่สังคมมนุษย์ได้ เช่นอาจจะทำลูกระเบิดก็ได้ เทคโนโลยีนั้นถ้าคนชั่วใช้ก็เป็นโทษ ถ้าคนดีใช้ก็กลายเป็นประโยชน์ เช่น คอมพิวเตอร์ ถ้าใช้ในทางสร้างสรรค์ก็เป็นประโยชน์ได้เยอะ จึงเป็นความสามารถพิเศษ ข้อสำคัญอยู่ที่ว่าจะใช้อย่างไร ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ใช้ว่าจะเป็นคนดีหรือคนชั่ว

พวกฤทธิ์หรือความวิเศษนี้ก็เหมือนกัน ถ้าไปอยู่กับคนชั่วก็ใช้ในทางร้าย เอาไปหาลาภสักการะเพื่อตนเอง เอาไปทำร้ายเบียดเบียนผู้อื่น เอาไปหลอกลวงประชาชน

ถ้าเป็นคนดี ท่านก็เอามาใช้ในการทำงานพระศาสนา เรื่องนี้จะดีหรือชั่วจึงอยู่ที่ผู้ใช้และเจตนาที่ใช้

เรื่องความวิเศษหรือผู้วิเศษก็อย่างโยคี ฤาษี ดาบส ตลอดจนพระเทวทัต โยมคงรู้จักพระเทวทัต ชาวพุทธไม่มีใครไม่รู้จักพระเทวทัต พระเทวทัตก็เป็นผู้วิเศษเพราะท่านได้ฤทธิ์ ได้อภิญญา เก่งมาก มาแสดงฤทธิ์จนกระทั่งพระเจ้าอชาตศัตรูตอนเป็นพระราชกุมารเชื่อ หลงใหลในพระเทวทัตมากและเป็นลูกศิษย์จนกระทั่งมาคบคิดกันในการจะชิงราชสมบัติแล้วก็จะครอบครองคณะสงฆ์

ในประวัติทางโลกก็อย่างรัสปูติน ทำให้ราชวงศ์โรมานอฟของรัสเซียล่มไปเลย รัสปูตินก็เป็นผู้วิเศษมีพลังจิตสูง คือถ้าคนชั่วได้ฤทธิ์แล้ว นำไปใช้ในทางชั่ว อย่างน้อยก็หาลาภสักการะหวังผลประโยชน์ส่วนตัว แต่ถ้าเป็นพระอริยะแล้วถ้าเกิดมีความวิเศษด้วยอย่างพระโมคคัลลานะ ท่านก็เอามาใช้ในทางที่ดีเพื่อการพระศาสนา แต่ท่านที่ใช้ในทางที่ถูกต้องท่านจะไม่ล่อให้ประชาชนหลงใหล เพราะอะไร? เพราะพระพุทธเจ้าตรัสไว้แล้วว่าพระองค์สรรเสริญแต่**อนุศาสนีปาฏิหาริย์**

คนดีและพระอริยะทั้งหลายท่านจะใช้อนุศาสนีปาฏิหาริย์ คือสอนให้รู้จริง เพราะเป็นทางที่จะให้ญาติโยมเกิดปัญญา ได้ปัญญาที่เป็นของตัว ไม่ต้องมาพึ่งท่านผู้วิเศษต่อไป โยมจึงต้องแยกให้ถูกระหว่างผู้วิเศษกับพระอริยะ

ความวิเศษเช่นมีฤทธิ์เป็นต้น ไม่ใช่เครื่องตัดสินความเป็นพระอรหันต์หรือความเป็นพระอริยะ อย่างที่บอกแล้วผู้มีฤทธิ์มากมายก็เป็นมนุษย์ปุถุชนอย่างพระเทวทัตซึ่งมีกิเลสมากมาย

นอกจากนั้น ถ้าหากหลงใหลในความวิเศษหรือในฤทธิ์เหล่านี้ ต่อไปก็จะเสื่อมจากฤทธิ์นั้นด้วย เพราะกิเลสนั้นจะเป็นเครื่องบังปัญญา ทำให้เกิดความหลงมัวเมา ในทางตรงกันข้ามพระอริยะก็อาจจะไม่มีฤทธิ์อะไรเลย อยู่ที่การมีกิเลสน้อยเบาบาง มีโลภะ โมหะ โทสะน้อย มีความบริสุทธิ์มีคุณธรรม

เพราะฉะนั้น **พระอริยะ** หรือ**พระอรหันต์** บางท่าน

หลายท่าน ท่านไม่มีหรอกเรื่องความวิเศษที่จะให้โยมได้เห็นฤทธิ์อะไร เวลาท่านไปไหนท่านก็ไปธรรมดาๆ โยมก็ไม่ตื่นเต้น อาจจะเห็นพระอริยะ แม้กระทั่งพระอรหันต์ แล้วไม่ตื่นเต้นอะไรเลย ตรงกันข้ามกับเห็นผู้วิเศษ ดังนั้นจึงต้องแยกกันให้ถูกว่าใครคือผู้วิเศษ ใครคือพระอริยะ ถ้ารู้หลักพระศาสนาแล้วก็แยกได้ ก็จะหมดปัญหา

ทีนี้ก็ตอบคำถามที่เนื่องกันไปนิดหน่อยว่า ก็แล้วจะ*รู้ว่าใครเป็นพระอริยะ หรือใครเป็นพระอรหันต์ ใครเป็นผู้ตัดสิน*

ผู้ที่จะรู้ได้ว่าใครเป็นอริยะ ก็ต้องเป็นอริยะเองก่อน พระอรหันต์จึงจะรู้ว่าใครเป็นพระอรหันต์คือต้องเป็นคนระดับเดียวกันหรือสูงกว่า อันนี้เป็นหลักทั่วไป เอาแค่หลักทั่วไปก่อน

อันนี้ต้องระวัง ประชาชนปัจจุบันมีความโน้มเอียงในการที่จะไปเที่ยวตั้งพระองค์โน้นเป็นพระอรหันต์ ตั้งพระองค์นี้เป็นพระอริยะ ระวังเถอะ มันเป็นเรื่องที่จะทำให้เสียหลักพระศาสนา

แต่เรามีสิทธิ์ที่จะพิจารณาด้วยปัญญา เรามีหลักเราก็ดูและตรวจสอบได้ว่า พระองค์นี้มีความประพฤติดีงาม ตั้งอยู่ในหลักพระธรรมวินัย ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า น่าเลื่อมใสหรือไม่ เราอาจจะสันนิษฐานอะไรก็อยู่ในใจของเรา แต่อย่าเพิ่งไปวินิจฉัยตัดสิน

ต่อไป มีอีกเรื่องซึ่งเกี่ยวกับความวิเศษด้วยเหมือนกัน บางทีก็สับสนกับความเป็นพระอริยะ–พระอรหันต์ คือเรื่อง**พระโพธิสัตว์**

ในพระพุทธศาสนามีเรื่องพระโพธิสัตว์ เราก็นับถือพระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์คือใคร ไม่ต้องตอบก็ได้ โยมก็รู้อยู่แล้ว **พระโพธิสัตว์คือท่านผู้บำเพ็ญบารมีเพื่อจะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า**

พระพุทธเจ้าของเรานี้ก่อนจะตรัสรู้ก็เคยเป็นพระโพธิสัตว์ ตอนที่ยังเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ออกบรรพชาแล้วเข้าไปแสวงหาธรรมอยู่ในป่าก็เป็นพระโพธิสัตว์ ยังไม่ได้ตรัสรู้ จนกระทั่งตรัสรู้ในวันเพ็ญวิสาขบูชา คือวันเพ็ญเดือนหก เสร็จแล้วจึงเป็นพระพุทธเจ้า ก่อนเป็นพระพุทธเจ้าจึงเป็นพระโพธิสัตว์มาตลอด

เราจึงมีเรื่องราวเกี่ยวกับพระโพธิสัตว์ในปัจจุบันชาติ คือก่อนจะตรัสรู้ ตอนเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ แล้วเราก็มีเรื่องเกี่ยวกับพระโพธิสัตว์ในอดีตก่อนชาตินี้อีกมากมายที่เราเรียกว่าชาดก๕๔๗ เรื่อง แสดงถึงการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ ก่อนที่จะมาเป็นพระพุทธเจ้าพระองค์ปัจจุบันนี่เอง เรียกว่า ๕๐๐ ถ้วนหรือ ๕๕๐ ชาติ แต่นับกันที่ตัวเลขจริงได้ ๕๔๗ เรื่อง

ทีนี้เมื่อเรามีพระโพธิสัตว์ เรานับถือพระโพธิสัตว์ เรานับถืออย่างไรจึงจะถูกต้อง

เวลานี้ก็มีพระโพธิสัตว์เกิดขึ้น อย่างที่กำลังนิยมมากคือ **เจ้าแม่กวนอิม** แล้วโยมรู้ไหม พระโพธิสัตว์ที่เรียกว่ากวนอิมนี้คือใคร? มีความเป็นมาอย่างไร? บางทีก็เรียกตามๆ กันไปว่าพระโพธิสัตว์ แต่ไม่รู้ต้นสายปลายเหตุว่าท่านมาจากไหน ไปอย่างไรมาอย่างไร เป็นพระโพธิสัตว์อย่างไร

อย่างน้อยโยมต้องรู้หลักก่อนว่า ความเป็นพระโพธิสัตว์นั้นอยู่ที่ว่าต้องบำเพ็ญบารมี บำเพ็ญคุณธรรมอย่างยวดยิ่งอย่างที่คนธรรมดาทั่วไปจะบำเพ็ญกันไม่ไหว ตั้งใจจะบำเพ็ญความดีข้อไหน เช่นบำเพ็ญทาน ก็บำเพ็ญได้อย่างสูงสุดจนกระทั่งสละชีวิตของตนเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นได้ เรียกว่าให้ชีวิต จะบำเพ็ญความเพียรพยายาม ก็เพียรพยายามอย่างยวดยิ่ง ไม่มีระย่อท้อถอย แม้ต้องสิ้นชีวิตก็ยอม นี่คือการบำเพ็ญบารมี หมายถึงคุณธรรมที่บำเพ็ญอย่างยวดยิ่ง

พระโพธิสัตว์เมื่อบำเพ็ญบารมีครบแล้วก็คือได้พัฒนาพระองค์อย่างเต็มที่แล้ว ก็ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า แล้วเรานับถือพระโพธิสัตว์นั้นนับถืออย่างไร? นับถือเพื่ออะไร?

ก็ขอตอบสั้นๆ คือ นับถือเพื่อเอาเป็นแบบอย่าง เอาพระโพธิสัตว์เป็นตัวอย่าง เป็นตัวอย่างอย่างไร?

พระโพธิสัตว์นั้นกว่าจะได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ท่าน

ต้องทำความดีมากมาย เพียรพยายามทำมายาวนานอย่างยาก ลำบากมากประสบอุปสรรคมาก แต่ก็ทำมาตลอดโดยไม่ระย่อท้อถอย จนประสบความสำเร็จ ท่านจึงเป็นตัวอย่างในการทำความดีของเรา

พระโพธิสัตว์นั้นท่านมีปณิธานด้วย คือตั้งใจจะทำความดีอันไหนก็ทำจริงๆ ทำเต็มที่แล้วก็มั่นคงด้วย เราก็ต้องพยายามทำอย่างนั้น โดยมีพระโพธิสัตว์เป็นแบบอย่าง จนกระทั่งเราสามารถเสียสละตัวเองได้เพื่อทำความดีนั้น ตลอดจนกระทั่งว่าพระโพธิสัตว์นี่เสียสละตัวเองเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เราก็ต้องสามารถเสียสละผลประโยชน์ของตัวเองเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อช่วยเหลือสังคม นี่คือคติพระโพธิสัตว์

อันนี้ก็โยงมาหาพระพุทธเจ้า เพราะว่าพระพุทธเจ้าทรงเป็นหลักพระพุทธเจ้าที่จะตรัสรู้ได้ก็เป็นมาด้วยความเพียรพยายามและทำความดีมามากมาย เพราะอย่างนี้จึงทำให้เราเกิดความซาบซึ้งในพระคุณของพระพุทธเจ้า นี่ประการหนึ่ง

ประการที่สองก็คือเป็นการเตือนตัวเราให้สำนึกในหน้าที่ที่จะพัฒนาตัวที่จะทำความดีเพื่อจะบรรลุคุณธรรมเบื้องสูง

การที่จะบรรลุสิ่งที่ดีงามประเสริฐสูงสุดเป็นพระอรหันต์เป็นพระพุทธเจ้านั้น ไม่ใช่สิ่งที่จะได้มาด้วยการหวังหรืออ้อนวอนเฉยๆ แต่จะต้องเพียรพยายามทำ ฉะนั้นคนเราทุกคนจะต้องพัฒนาตัวเอง ต้องตั้งใจทำความดี คติพระโพธิสัตว์เตือนใจเราว่า

เราจะต้องตั้งใจทำความดี บำเพ็ญคุณธรรมต่างๆ พร้อมกันนั้นก็เป็นกำลังใจแก่เราในเมื่อเราได้เห็นประวัติของพระโพธิสัตว์ว่าท่านทำความดีมากมาย อย่างเข้มแข็งและเสียสละ เราได้เห็นตัวอย่างแล้วเราก็มีกำลังใจที่จะทำความดีนั้นให้ตลอด บางทีเราทำความดีไป เราเป็นปุถุชน บางทีเราก็อ่อนแอ เมื่อไปพบอุปสรรคบางอย่างหรือไม่ได้รับผลที่ปรารถนา เราก็เกิดความท้อแท้ เกิดความผิดหวัง

คนจำนวนมากจะเป็นอย่างนี้ ทำความดีไประยะหนึ่งก็ไม่เข้มแข็งจริง ไม่มั่นคงจริง ไปประสบอุปสรรคหรือไม่ได้รับผลตอบแทนที่ต้องการก็เกิดความท้อถอย แล้วก็บ่นเพ้อ เอ้อ เราอุตส่าห์ทำดีมานักหนา ไม่เห็นได้ดีเลย แล้วก็มองไปในด้านตรงข้ามว่า อ้าว คนนั้นคนนี้เขาทำไม่ดี เขาทำชั่วด้วยซ้ำ ทำไมได้ดีอย่างที่พูดกันว่า “ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป” อะไรต่างๆ ก็จะตัดพ้อร้องทุกข์ขึ้นมาแล้วก็พาลพาโลพาเลเลยเลิกทำความดี อันนี้จะเป็นผลเสีย

เมื่อได้เห็นประวัติของพระโพธิสัตว์ก็จะเกิดกำลังใจว่าพระพุทธเจ้าเมื่อเป็นพระโพธิสัตว์ท่านทำความดี ท่านลำบากกว่าเราเยอะแยะอย่างที่ว่าเมื่อกี้ บางทีต้องเสียสละชีวิตก็มี บางทีพระองค์ทำความดีมากมาย เขาไม่เห็นความดี เขาเอาพระองค์ไปฆ่า พระองค์ก็ไม่ท้อถอย แล้วก็ทำความดีต่อไป เรามานึกดูตัวเราทำความดีแค่นี้แล้วจะมาท้อถอยอะไร พระพุทธเจ้าเป็นพระโพธิสัตว์ลำบากกว่าเรา ทำมากกว่าเรา ประสบอุปสรรค

มากกว่าเรามากมาย ไปท้อถอยทำไม พอเห็นคติพระโพธิสัตว์อย่างนี้ เราก็มั่นคงในความดี สู้ต่อไป นี่แหละเป็นแบบอย่าง นี่คือการนับถือพระโพธิสัตว์ที่ถูกต้อง

ท่านสอนมา ท่านเล่าเรื่องพระโพธิสัตว์มา ก็เพื่อเป็นแบบอย่างแก่เราในการทำความดี เป็นเครื่องเตือนใจเราไว้ ทำให้เรามีกำลังใจ แล้วเราก็เดินหน้าเรื่อยไปไม่ท้อถอย

ตอนหลังมันเกิดปัญหา คือพระพุทธศาสนาในอินเดียระยะหลังแข่งกับศาสนาฮินดู

ศาสนาฮินดูหรือศาสนาพราหมณ์เดิมนั้น โยมก็รู้อยู่แล้ว เขานับถือเทพเจ้าต่างๆ มากมาย การนับถือเทพเจ้านั้นเพื่ออะไร? ก็เพื่อจะได้ไปอ้อนวอนขอผลนั่นเอง ไปอ้อนวอนเซ่นสรวงบวงสรวงตลอดจนบูชายัญ คิดหาทางเอาอกเอาใจเทพเจ้า จะให้ท่านบันดาลสิ่งที่ต้องการให้ คนอินเดียติดเรื่องเช่นนี้มาจนถึงปัจจุบัน ต้องอ้อนวอนเทพเจ้า เทพเจ้าก็มีฤทธิ์สามารถเก่งกาจเหลือเกิน

พระพุทธศาสนาอยู่ในอินเดียนานๆ มา บางทีก็ซักไม่มั่นคงในหลักเหมือนกัน ซักอยากจะสนองความต้องการของประชาชนที่อยากจะมีผู้มาช่วยดลบันดาลอะไรที่ต้องการให้

เมื่อศาสนาพราหมณ์–ฮินดูเขามีเทพเจ้าไว้ให้อ้อนวอนเอ๊ะ ศาสนาพุทธเราไม่มี ทำอย่างไรดี ก็มานึกว่าพระโพธิสัตว์ท่านเป็นผู้เสียสละตนเองเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เราจะต้องให้คนมานับถือพระโพธิสัตว์แล้วอ้อนวอนขอผลจากพระโพธิสัตว์ ให้

พระโพธิสัตว์ท่านมาช่วย ก็จะมีคู่แข่งที่จะมาแทนเทพเจ้าของฮินดูได้ ตกลงพุทธศาสนายุคหลังก็มีพระโพธิสัตว์อีกแบบหนึ่งที่ไม่ใช่พระโพธิสัตว์แบบเดิม

คงจะมาคิดกันว่า เอ๊ะ พระโพธิสัตว์นี่ท่านมาช่วยมนุษย์ทั้งหลาย ท่านมีมหากรุณา แต่ทีนี้จะมาช่วยอย่างไร พระโพธิสัตว์ของพระพุทธเจ้าที่เล่ากันมาในชาดกท่านก็สิ้นชีวิตไปหมดแล้ว ก่อนที่จะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าใช่ไหม ไม่งั้นพระพุทธเจ้าจะเกิดขึ้นได้อย่างไร

เมื่อพระโพธิสัตว์ของพระพุทธเจ้าพระองค์ปัจจุบันนี้สิ้นไปหมดแล้ว พระพุทธเจ้าเองก็ปรินิพพานไปแล้ว ทำอย่างไรดี ก็มีหลักว่าพระพุทธเจ้าองค์ใดก็ตาม จะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตก็ต้องเป็นพระโพธิสัตว์มาก่อน เราทำอย่างไรจะให้พระโพธิสัตว์ยังอยู่แล้วก็มาช่วยคนได้ ก็ต้องเอาพระโพธิสัตว์ที่ยังไม่ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ที่จะมาเป็น**พระพุทธเจ้าในอนาคต** จึงเป็นเรื่องที่หวังพึ่งพระโพธิสัตว์เก่าๆ ไม่ได้แล้ว ต้องเอาพระโพธิสัตว์ใหม่ๆ จึงได้เกิดมีพระโพธิสัตว์หลายองค์ ในอินเดียก็เกิดมีพระอวโลกิเตศวร พระมัญชุศรี พระวัชรปาณี พระสมันตภัทร และพระอะไรต่างๆ หลายองค์ พระโพธิสัตว์เกิดในอินเดียยุคหลังนี้จึงมาก

ในสมัยพุทธกาลนั้น พระโพธิสัตว์ที่มีชื่อเหล่านี้ไม่มีมามีในสมัยยุคปลายในประเทศอินเดีย พระโพธิสัตว์ท่านเหล่านี้

ท่านยังอยู่เพราะจะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต จึงสามารถมาช่วยคนได้ ตกลงเราจึงหวังอ้อนวอนจากท่านเหล่านี้ได้ ใครมีความเดือดร้อนเป็นทุกข์ อยากพ้นทุกข์ อยากจะได้ผลประโยชน์อะไรก็ไปอ้อนวอนขอความช่วยเหลือจากพระโพธิสัตว์เหล่านี้เอาใช่ไหม?

ตกลงว่ามีพระโพธิสัตว์มาคอยช่วย เทียบกันได้กับศาสนาฮินดูที่เขามีเทพเจ้าไว้ช่วย พอแข่งกันได้ ไปคิดแข่งในแง่นี้

มาตอนนี้คติพระโพธิสัตว์มันกลับกัน คือ เดิมนั้นพระโพธิสัตว์ท่านเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ทำความดี เราต้องเอาแบบอย่างพระองค์ เราต้องเสียสละบำเพ็ญความดีช่วยเหลือผู้อื่นอย่างนั้น

ตอนนี้เราคิดว่า เรามีผู้ที่จะช่วยอยู่แล้ว เราไม่ต้องทำอะไร เราจึงพากันไปอ้อนวอนขอความช่วยเหลือจากท่าน แทนที่จะคิดทำดีอย่างพระโพธิสัตว์ในอดีต

นี่คือคติพระโพธิสัตว์ที่เพี้ยนผิดไป

โยมจะต้องรู้ทัน ความหมายเดิมนั้นท่านให้นับถือพระโพธิสัตว์ ให้เราทำดีอย่างท่าน เสียสละอย่างท่าน แต่มาปัจจุบันกลายเป็นนับถือพระโพธิสัตว์จะได้ไปขอความช่วยเหลือจากพระโพธิสัตว์

อันนี้จะผิดหรือจะถูก ตัดสินได้เองเลยใช่ไหม

พระโพธิสัตว์ในพุทธศาสนามหายานที่มีชื่อเสียงมากก็

คือพระอวโลกิเตศวร เพราะเป็นผู้มีมหากรุณา ช่วยเหลือปลดเปลื้องความทุกข์ของสัตว์ทั้งหลาย

พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์นี้ เมื่อพระพุทธศาสนามหายานเข้าสู่ประเทศจีน เป็นต้น พระอวโลกิเตศวรก็เข้าไปด้วย ต่อมาในประเทศจีน พระอวโลกิเตศวรได้เปลี่ยนนามเป็นพระกวนอิม ก็คือองค์เดียวกัน พระอวโลกิเตศวรนั้นเดิมเป็นผู้ชาย แต่พอไปเมืองจีนไม่ช้าก็เปลี่ยนเป็นผู้หญิง ทำไมเปลี่ยนเป็นผู้หญิง ก็เป็นเรื่องของตำนาน มีหลายตำนาน

ตำนานหนึ่งเล่าว่าพระราชธิดาของพระเจ้ากรุงจีนประชวรเป็นโรคที่รักษาไม่หาย แพทย์หลวงแพทย์ชาวบ้านอะไรก็ไม่มีใครรักษาหาย จึงร้อนถึงพระโพธิสัตว์ **พระอวโลกิเตศวรกวนอิม** ต้องมารักษา

แต่จะเข้าไปรักษาได้อย่างไร ท่านเป็นผู้ชาย พระราชวังฝ่ายในเขามีกฎมณเฑียรบาลห้ามผู้ชายเข้าไป ก็ต้องแปลงร่างเป็นผู้หญิงแล้วเข้าไปรักษาพระราชธิดาจนกระทั่งหายจากโรคนั้น เสร็จแล้วไม่ได้กลับร่างเป็นผู้ชาย จึงเป็นผู้หญิงมาจนบัดนี้ นี่คือ **เจ้าแม่กวนอิม**

ตอนนี้เจ้าแม่กวนอิมเข้ามาประเทศไทยแล้ว เราจะต้องนับถือเจ้าแม่กวนอิมให้ถูก ถ้าเรานับถือพระโพธิสัตว์อย่างถูกต้องจะต้องนับถือในแง่ที่ท่านเป็นผู้มีคุณธรรมความดีสูงส่ง เป็นผู้มีมหากรุณา เสียสละ บำเพ็ญคุณธรรม ช่วยเหลือสังคม ช่วย

เหลือผู้อื่น ทำความดีไม่ย่อท้อ เราก็เช่นกัน เราก็จะต้องบำเพ็ญคุณธรรมช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ใช่ไปหวังพึ่งอ้อนวอนขอผลประโยชน์จากท่าน เพราะอันนั้นจะทำให้ผิดหลักพระศาสนา คือผิดหลักกรรม ไม่หวังผลจากการกระทำ กลายเป็นหวังผลจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไป

อันนี้เป็นเรื่องที่ตั้งเป็นข้อสังเกตให้โยมได้พิจารณาในสภาพปัจจุบัน เพราะเราจะต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องเหล่านี้มาก ถ้าเราตั้งตัวไม่ถูก ไม่อยู่ในหลัก เราก็พลาด ตกหรือหลุดหล่นไปจากพระศาสนา

ดังนั้นยังไงๆ ต้องยึดหลักกรรมไว้ให้ได้ คือหวังผลจากการกระทำ ไม่หวังผลจากความศักดิ์สิทธิ์อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์การดลบันดาลของผู้วิเศษ เอาละอันนี้ก็ขอผ่านไป

คำถามอีกข้อหนึ่งว่า พระโพธิสัตว์กับพระอรหันต์ เรารู้ว่าความหมายต่างกัน พระโพธิสัตว์นั้นยังบำเพ็ญบารมีอยู่ จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าต่อไป แต่ตอนนี้ยังไม่หมดกิเลส ส่วนพระอรหันต์นั้นเป็นผู้ที่หมดกิเลสแล้ว ละโลภะ โทสะ โมหะ ได้หมด

พระพุทธเจ้าก็เป็นพระอรหันต์องค์หนึ่ง คำว่าพระอรหันต์นี้กว้างอย่าไปนึกว่าพระพุทธเจ้าต่างจากพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าก็เป็นพระอรหันต์องค์หนึ่ง เราเรียกว่า**พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า** คือเติมพระอรหันต์ เข้าไปข้างหน้า หมายความว่าพระอรหันต์นั้นมีหลายประเภท

พระอรหันต์ที่ได้ตรัสรู้เอง ค้นพบสัจธรรมด้วยพระองค์

เองแล้วสามารถที่จะประกาศธรรมสั่งสอนผู้อื่นให้รู้ตามด้วย เรียกว่า**อรหันตสัมมาสัมพุทธ** นี่เป็นพระอรหันต์ประเภทที่หนึ่ง

ประเภทที่สอง คือประเภทรู้สัจธรรมด้วยตนเอง แต่ไม่ถนัดในการที่จะไปสั่งสอนประกาศธรรมให้ผู้อื่นได้รู้ตาม คือขาดความสามารถในเชิงการสั่งสอน เรียกว่า **ปัจเจกพุทธ**

ประเภทที่สาม ก็คือ พระอรหันต์ที่เป็นสาวกของพระพุทธเจ้า ที่ได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าแล้วรู้ตาม ไม่ได้ค้นพบสัจธรรมเอง ต้องมาเป็นลูกศิษย์พระพุทธเจ้า นี่เป็นพระอรหันต์ประเภทที่ ๓ เรียกว่า **อนุพุทธ**

พระสาวกทั้งหลายก็เป็นพระอรหันต์ทั้งนั้น คือเป็นพระอรหันตสาวก ที่เรียกว่าพระอนุพุทธ เช่น พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ พระอัสสชิ พระอุรุเวลกัสสปะ ที่เคยเป็นชฎิลมาก่อน พระมหากัสสปเถระ ที่เป็นประธานในการทำสังคายนาครั้งที่ ๑ พระอัญญาโกณฑัญญะ ที่อยู่ในปัญจวัคคีย์ และอีกมากมายล้วนเป็น**พระอรหันต์**

พระอรหันต์ เป็นผู้ที่หมดกิเลสแล้ว จึงต่างกันกับพระโพธิสัตว์ แต่ทั้ง**พระโพธิสัตว์** และ**พระอรหันต์** ท่านล้วนแต่ทำความดีทั้งนั้น ไม่ทำความชั่ว

พระโพธิสัตว์ ก็ตั้งใจทำความดีช่วยเหลือผู้อื่น **พระพุทธเจ้า** ก็ช่วยเหลือสัตว์มนุษย์ทั้งหลาย จาริกไปประกาศพระศาสนาสั่งสอนเพื่อจะให้สรรพสัตว์ได้พ้นจากความทุกข์ประสบความสุข

ที่แท้จริง พระองค์ทำงานไม่ได้หยุดไม่หย่อน ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย เพื่อช่วยมนุษย์ทั้งหลาย พระอรหันต์ทั้งหลายก็เช่นเดียวกัน พอมีพระอรหันต์ไม่กี่องค์พระพุทธเจ้าก็ส่งไปประกาศพระศาสนาโดยตรัสว่า จงจาริกไปประกาศธรรมะ แสดงธรรมเพื่อประโยชน์สุขแก่พหูชน เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก

นี่เรื่องของพระอรหันต์ ท่านทำกิจเพื่อประโยชน์สุขแก่มนุษย์ เพราะฉะนั้นท่านก็ทำความดี พระโพธิสัตว์ก็ทำความดี ต่างก็ทำความดี ถามว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรระหว่างการทำความดีของพระโพธิสัตว์กับพระอรหันต์ อันนี้เป็นอีกหลักหนึ่ง ถ้าโยมตอบได้ก็แสดงว่าเข้าใจหลักพระศาสนาลึกซึ้งยิ่งขึ้น คิดในใจดูก่อน แล้วอาตมาจะตอบให้ฟัง

ทีนี้จะตอบแล้ว มีความแตกต่างกันอยู่ที่เป็นข้อสำคัญ ๒ ประการ

การทำความดีของพระโพธิสัตว์นั้นมีความไม่สมบูรณ์ หรือจะเรียกว่าเป็นจุดอ่อนก็ได้ ๒ ประการ

ประการที่หนึ่ง พระโพธิสัตว์ที่ทำความดีนั้น ท่านทำด้วยปณิธาน หมายความว่ามีความตั้งใจไว้ จะบำเพ็ญบารมีก็เอาปณิธานหรือความตั้งใจมั่นนั้นมาเป็นเครื่องนำตัวเอง ทำให้เกิดพลังในการที่จะทำความดี ทำความดีแน่วแน่ ทำความดีไม่ท้อถอย แล้วท่านก็ทำความดีเต็มที่ เพราะฉะนั้นเราจะว่าทำความดีหย่อนก็ไม่เชิงเพราะท่านทำจริงๆ ไม่ย่อหย่อน แต่การที่ไม่ย่อหย่อน

นั้นมีความไม่สมบูรณ์ในตัว คือท่านต้องอยู่ด้วยปณิธาน ที่ท่านทำไปนั้นทำไปด้วยปณิธาน ท่านตั้งปณิธานไว้ว่า ท่านจะเป็นพระพุทธเจ้า ท่านจะทำความดีอันนี้ท่านก็ทำไปใหญ่เลย มีความมั่งคงเด็ดเดี่ยวในการกระทำนั้น แต่เรียกว่าทำด้วยปณิธาน

ตอนนี้มาดูพระอรหันต์มีพระพุทธเจ้าเป็นต้น ท่านทำความดีด้วยอะไร อะไรเป็นเหตุให้พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทำความดี โยมตอบได้ไหม? **ไม่ใช่ด้วยปณิธาน** ลักษณะที่สำคัญของพระอรหันต์ท่านเรียกว่าเป็นผู้**บรรลุประโยชน์ตนแล้ว** หมายความว่าตัวเองได้เข้าถึงจุดหมายแล้ว เข้าถึงประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาตนแล้ว เข้าถึงนิพพานแล้ว

พระอรหันต์เป็นผู้บรรลุประโยชน์ตนแล้ว ไม่มีอะไรจะต้องทำเพื่อตัวเองอีกต่อไป จึงเป็นชีวิตที่เป็นอยู่และทำอะไรเพื่ออะไร? ก็ทำเพื่อผู้อื่นอย่างเดียว ที่ทำอย่างนั้นทำด้วยอะไร? เพราะเป็นธรรมชาติของท่านอย่างนั้น เป็นธรรมดาของท่าน เพราะท่านไม่มีอะไรที่ต้องทำเพื่อตัวเองแล้ว

ถ้าว่าให้ลึกซึ้งลงไป พระโพธิสัตว์ยังต้องทำเพื่อตัวเองนะ เพราะท่านยังต้องทำให้ตัวเองได้ตรัสรู้ จะต้องทำด้วยปณิธาน คือการตั้งความปรารถนาเพื่อตัวเองจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า เพื่อตัวเองจะได้บรรลุพระนิพพาน แต่พระอรหันต์นั้นท่านบรรลุนิพพานแล้ว บรรลุประโยชน์ตนแล้ว ไม่มีอะไรจะทำเพื่อตัวเองอีก จึงเป็นธรรมดาของท่านที่จะทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นไปตามเหตุตามผล โดยไม่ต้องอาศัยปณิธาน

อันนี้เป็นความแตกต่างระหว่างพระโพธิสัตว์กับพระอรหันต์ในการทำความดีประการที่หนึ่ง

ต่อไปประการที่สอง ความไม่สมบูรณ์ในการทำความดีของพระโพธิสัตว์

เพราะเหตุที่พระโพธิสัตว์ยังไม่ตรัสรู้ยังไม่หลุดพ้นจากกิเลสยังไม่รู้แจ้งสัจธรรม การทำความดีของท่านนั้นจึงทำโดยยังไม่มีปัญญาสูงสุดที่รู้ธรรมแจ่มแจ้ง ความดีนั้นเป็นเรื่องของธรรม แต่ผู้ที่จะประพฤติธรรมได้สมบูรณ์จะต้องรู้สัจธรรมรู้ความจริงของธรรมชาติทั้งหมด

ทีนี้ความดีที่เรานำมาประพฤติปฏิบัตินั้นตั้งอยู่บนฐานของสัจธรรมคือตัวความจริงในธรรมชาติในกฎธรรมชาติ

พระโพธิสัตว์ยังไม่รู้ยังไม่เข้าถึงความจริงอันนั้นแล้วท่านทำความดีได้อย่างไร? ท่านก็ทำตามที่รู้ที่เข้าใจยึดถือกันอยู่ในโลกในสังคมมนุษย์ในยุคนั้นๆ ที่ยึดถือว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดีเป็นความดีอันนั้นท่านทำเต็มที่ ท่านทำให้ถึงที่สุดอย่างที่ไม่มีคนอื่นทำได้ ความดีในความหมายที่มนุษย์จะทำได้ทั่วไป พระโพธิสัตว์ต้องยอดเยี่ยมทำได้สูงสุด

จุดที่ไม่สมบูรณ์อยู่ที่ว่า ท่านทำได้แค่นั้นแหละ แค่เท่าที่มนุษย์รู้ว่าอะไรคือความดีท่านไม่ได้ทำด้วยปัญญาที่รู้แจ้งสัจธรรมไม่เหมือนพระอรหันต์ที่ท่านทำด้วยรู้แจ้งมีปัญญาหยั่งถึงสัจธรรมด้วยความจริงเห็นความสัมพันธ์ในกฎธรรมชาติด้วยปัญญาถ่องแท้

เรื่องที่ว่ามานี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับหลักในพระพุทธศาสนา ซึ่งเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เราควรจะมีความรู้เข้าใจ ถ้าเรามีความรู้เข้าใจเป็นหลักอยู่อย่างนี้แล้ว เราจะไม่หวั่นไหว เราจะวางตัวได้ถูกต้อง และเราก็จะเดินไปในทางสู่ความก้าวหน้าในหลักพระพุทธศาสนายิ่งๆ ขึ้นไป

มิฉะนั้นแล้ว เราจะถูกดึงเฉออกไปจากหลักพุทธศาสนา จากหลักการที่ถูกต้อง นอกจากหล่นจากพุทธศาสนาแล้วก็อาจจะแกว่งไกวไถลลงไปสู่ความเสื่อมได้

ขอให้เรามีศรัทธาที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า อย่างน้อยให้มีคุณสมบัติของอุบาสกอุบาสิกาที่ดี ตั้งแต่ข้อ ๑ เริ่มต้นด้วยศรัทธาที่ถูกหลักพระศาสนา เชื่ออย่างมีหลักการ มีเหตุผล ไม่งมงาย มั่นในคุณพระรัตนตรัยเป็นต้น ไปจนกระทั่งข้อที่ ๓ ที่ยกมาพูดเป็นพิเศษว่าสัมพันธ์กับยุคนี้ คือ ไม่ตื่นข่าวมงคล หวังผลจากกรรม ไม่หวังผลจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์เทวฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ดังที่กล่าวมาแล้ว

ขอให้โยมมีความเจริญงอกงามในธรรมยิ่งๆ ขึ้นไปโดยทั่วกันทุกท่าน เทอญ